

кількості вчинених в Україні військових кримінальних правопорушень та більше ніж 2,5 рази перевищило аналогічні показники їх вчинення у минулому році.

Як бачимо окреслена вище проблем, являється не лише предметом нових наукових пошуків, а й кардинальних змін до норм чинного законодавства і практики його застосування, спрямованих на запобігання вчиненню військових кримінальних правопорушень, а особливо в умовах воєнного стану в Україні, адже такі як самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК) та дезертирство, не лише посягають на об'єкт кримінально-правової охорони, а й порушують конституційний обов'язок громадянина України захищати Вітчизну.

Література

1. Шкута О.О. Детермінанти злочинності у Збройних Силах України в умовах воєнного стану / Поліцейська юрисдикція в умовах воєнного стану: монографія. За заг. ред. Швеця Д.В., Семенишина М.О. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 552 с.

2. Дезертирство в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспект: монографія / Кавунська А.О., Корнієнко М.В., Шкута О.О. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 226 с.

УДК 343(043.2)

Білан В.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ «ДЕРЖАВНА ЗРАДА» (СТ. 111 КК УКРАЇНИ)

Останні два роки Україна та її громадяни переживають найважчі часи їх історії. Вторгнення держави агресора сильно вразили всі аспекти цілісності, суверенітету та незалежності. Вони всіма силами хочуть зробити геноцид українського народу. І підрив внутрішнього порядку в державі, один з їх способів на шляху до цього. Вивезення мирних жителів до рф, знущання, катування, тортури, підрив духу народу, вербування та скромпроментовування, це не просто порушення прав людини, а реальність в якій живуть українці. На території України є колоборанти та ті, які хочуть бачити «руський мір», шляхом руйнування цілісності, підрив патріотизму та відданості батьківщині українців.

Поширеними є випадки, коли спецслужби рф намагаються здійснити масштабні вербування українських громадян, для вчинення ними

державної зради. Нерідко наші співвітчизники свідомо йдуть на такий крок, зраджуючи інтереси України. Але часто є випадки коли саме мирне населення своїми вчинками вчиняють злочин передбачений диспозицією ст. 111 Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Державна зрада, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України, – карається позбавленням волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна або без такої.

Частина 2 цієї ж статті зазначає, що ті самі діяння, вчинені в умовах воєнного стану, – караються позбавленням волі на строк п'ятнадцять років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна [1].

Перехід на бік ворога (як і інші способи вчинення державної зради) може бути вчинений не лише шляхом попереднього отримання злочинного завдання від іноземної держави чи її представника (наприклад, отримання пропозиції перейти на бік ворога, що полягатиме у веденні бойових дій проти України, на яку зрадник погоджується), а й за власної ініціативи громадянина України, без попереднього надання йому злочинного завдання (суб'єкт виявляє бажання співпрацювати за своєю ініціативою). Однак, очевидно, що після того, як особа пропонує, так би мовити, свої «послуги», то в подальшому вона отримує певні вказівки щодо виконання злочинного завдання (вчинення зрадницьких дій). Тому лише ініціативу громадянина України, без попереднього надання йому злочинного завдання, слід розглядати як готування до вчинення державної зради.

Злочини проти основ національної безпеки України, зокрема й державна зрада, очолюють систему Особливої частини КК України, що свідчить про те, що законодавець дуже високо оцінює ступінь їхньої суспільної небезпеки. Адже суспільна небезпека державної зради полягає у тому, що діяння злочинців посягають на суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України, що ставить під загрозу існування України як суверенної держави. Заподіяння шкоди обороноздатності України чи її державній безпеці порушує стан захищеності державної влади, а також мир і спокій життя народу [2, с. 427].

Традиційно у науці кримінального права дослідження складу злочину як системи обов'язкових встановлених законом про кримінальну відповідальність об'єктивних (об'єкт, предмет, потерпілий, діяння, наслідки, причинний зв'язок, час, місце, спосіб, обстановка, знаряддя та засоби вчинення злочину) і суб'єктивних (суб'єкт, вина, мотив, мета) ознак прийнято починати з розгляду об'єкта злочинного посягання.

Суспільна небезпека державної зради визначається всіма ознаками складу цього злочину. Однак першочергове значення під час оцінки суспільної небезпеки має об'єкт посягання. Беззаперечним є той факт, що об'єкт складу злочину дає змогу усвідомити соціальну та юридичну природу посягання, його характер і ступінь суспільної небезпечності, визначає межу дії кримінально-правової норми, сприяє правильній кваліфікації діяння, а також його відмежуванню від суміжних злочинів [3, с. 100].

Родовий об'єкт окресленого складу злочину, характеризується складною, комплексною структурою та охоплює суспільні відносини з охорони основ національної безпеки України, що забезпечують існування України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави [4, с. 23]. З огляду на зазначене, слід зазначити, що родовим об'єктом злочинів, що передбачені у Розділі I Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки України», є охоронювані кримінальним законом суспільні відносини щодо забезпечення основ національної безпеки держави.

Отже, на основі формулювань, які містяться у диспозиції ст. 111 КК України, можна визначити безпосередній об'єкт складу злочину. Це, зокрема, суспільні відносини, що забезпечують національну безпеку держави. Звідси випливає, що безпосередній об'єкт державної зради складається з таких самостійних груп, що становлять основні інтереси держави у сфері: суверенітету; територіальної цілісності й недоторканності; обороноздатності; державної безпеки; економічної безпеки; інформаційної безпеки. Відтак це засвідчує, що злочин, визначений ст. 111 КК України, враховуючи його безпосередній об'єкт, необхідно віднести до так званих «багатооб'єктних» злочинів, які одночасно заподіюють шкоду декільком суспільним відносинам. Беззаперечним є той факт, що наведені групи суспільних відносин є альтернативними та цілком самостійними об'єктами злочину, передбаченого в диспозиції ст. 111 КК України [5, с. 152].

Відповідальність за державну зраду настає незалежно від заподіяння конкретної шкоди. У кримінально-правовій літературі вказується, що наслідки державної зради часто залишаються невідомими для потерпілої сторони, оскільки їх настання визначається головно ворожою діяльністю іноземного адресата. Вважається, що реальну шкоду винний спричиняє не прямо, а опосередковано через ворожу діяльність супротивника, якому він сприяє, вчиняючи державну зраду. Факт настання суспільно небезпечних наслідків може бути враховано судом при призначенні покарання.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III: станом на 28.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Луценко Ю.В. Підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду. *Держава і право. Юридичні і політичні*

науки. 2012. Вип. 56. С. 427–432.

3. Мельник Р. Проблеми визначення родового об'єкта злочинів проти правосуддя. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 1. С. 100–107.

4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. 4-те вид., перероб. і допов. / Баулін Ю.В., Борисов В.І., Тютюгін В.І., та ін.; за ред. Сташиса В.В., Тація В.Я. Харків: Право, 2010. 514 с.

5. Бантишев О.Ф., Шамара О.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. Київ: Вид-во НА СБ України, 2015. 168 с.

УДК 343.98 (477)(043.2)

Білявська В.Є., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Гольдберг Н.О., к.ю.н

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

В умовах сьогодення почеркознавча експертиза стала невід'ємною складовою сфери криміналістики, яка сприяє розкритті кримінальних правопорушень. Методи почеркознавчої експертизи дозволяють встановити особу, що стоїть за рукописним текстом, та розкрити обставини, за яких він був створений. У своїй роботі експерти використовують різноманітні методи відбору зразків почерку та проведення експертизи, що дозволяють вирішувати ідентифікаційні та неідентифікаційні завдання. Зокрема, вони встановлюють стать, вік та психофізіологічний стан виконавця тексту. Експертиза допомагає розкрити істинний замисел особи, що стоїть за кримінальними правопорушенням та є важливим інструментом для правоохоронних органів у веденні розслідування.

Важливо зазначити, що почерк – зафіксована в рукопису характерна для кожної людини і заснована на ступені сформованості її письмово-рухомого навичку система рухів, якими виконується рукопис. Почерк являє собою графічний бік письма, його динамічну функцію, а письмова мова відображає змістову сторону письма, його інтелектуальну функцію. Таким чином, письмова мова – це відображення інтелектуальних, а почерк – динамічних навичок людини [1, с. 160-161]. Ознаки почерку, як й інші об'єкти криміналістичної ідентифікації, мають такі властивості, як стійкість та індивідуальність, що і дозволяє використовувати їх для встановлення виконавців рукописних текстів [1, с. 161-164].

Основним завданням почеркознавчої експертизи є ідентифікація